

ОРУЖАНЕ СНАГЕ ИТАЛИЈЕ

У систему међународних односа Италија је, и после Другог светског рата, задржала значајну улогу благодаречи свом геополитичком положају и крупним политичким променама које су настале успостављањем народно-демократских држава у земљама на Балкану и јачањем ослободилачких покрета и тежњи народа у источном делу Средоземља. Италијански монополистички капитал до рата је имао у својим рукама крупне колонијалне поседе у Африци, дуж северо-афричке обале и на излазу из Црвеног Мора у Индиски Океан, које, поред економског, имају и свој велики стратигиски значај, нарочито за Енглеску, пошто се налазе на најкраћим морским путевима из Европе у Азију. Међутим, после рата настала је промена у односима између империјалистичких земаља, тако да су се САД појавиле као главни претендент на поседе и добра поражених непријатеља, па и Италије. Стога, оне настоје да истисну сваки утицај Енглеске на Италију, али наилазе на јак отпор, јер се Енглеска не одриче тако лако својих стечених позиција, што је дошло до изражаја нарочито за време решавања питања италијанских колонија за које је Енглеска била нарочито заинтересована.

За САД и Енглеску, поред стратегиско-политичког, Италија има и огроман значај у економском погледу као земља за пласирање робе и инвестиција капитала (према неким прорачунима Италија ће за остварење четворогодишњег економског плана морати да увезе 1.755.000.000 долара за покриће платног биланса). САД су кроз систем Маршаловог плана и разних видова „помоћи“ почеле са јаким инвестицијама капитала у најрентабилнијим гранама њене индустрије, чиме угрожавају не само позиције домаћег, него и иностраног капитала у Италији. Стога, економско поробљавање Италије од стране САД све више заоштрава супротности не само између Енглеске и САД, као главних партнера, него и између њих и италијанске буржоазије која се, услед продора страног капитала, на-

шла угрожена. Ове противречности имају свог одраза како у унутрашњем политичко-економском, тако и у спољном животу Италије. Ако се ово има у виду, онда је разумљиво зашто данашња италијанска влада, иако се потпуно потчињава утицају САД и интересе свога народа потчињава њиховим интересима, ипак настоји да из супротности које постоје између великих империјалистичких супарника на Медитерану извуче извесне користи за себе.

Но, с друге стране, силан пораст снага демократије у свету, па и у Италији, присилило је италијанску крупну буржоазију да тражи заштиту и економску „помоћ“ како би обезбедила своју политичку стабилност и сачувала и учврстила своје позиције у земљи. Уз непосредну помоћ америчких монополиста италијанска крупна буржоазија заузела је одлучан курс против демократских снага у земљи.

После искључења демократских претставника из владе, у мају 1947 године, италијанска буржоазија почела је нагло учвршћивати своје позиције. Она данас води огорчену борбу против напредних снага у земљи, настојећи да разбије њихово јединство. Међутим, напредне снаге у Италији још увек претстављају снажан фактор у политичком животу који ће, свакако, и даље знатно утицати на развој политичке ситуације. Унутрашња политика реакционарне владајуће класе у Италији зависна је од опште политичке линије САД, и не само унутрашња, већ и спољна политика која искључиво служи интересима крупног финансиског капитала, а на штету широких народних слојева. Таква политика владајућих кругова увукла је Италију у агресивни „Североатлантски пакт“ упркос јаком отпора који су пружале напредне снаге. Италијанска влада је још раније водила тајне преговоре са претставницима САД за приступање том пакту. Она је сматрала да је то једна од најпогоднијих политичких форми за успешно решавање њених проблема и да ће као члан „Североатлантског пакта“ многа питања, као

и питање пријема у ОУН и добијање једног дела својих бивших колонија, најбрже и најповољније решити, с обзиром на подршку коју ће у том погледу имати од стране САД и осталих земаља са којима се налази у пакту. Поред тога, италијанска влада је рачунала да ће преко пакта моћи брже и боље повећати и наоружати своју армију на тај начин, што ће из подршку чланица пакта моћи да ликвидира војничка ограничења постављена у мировном уговору и што ће моћи непосредно користити помоћ у наоружању које јој је потребно.

Италијанској буржоазији биле су потребне јаке оружане снаге, с једне стране, за борбу против демократских снага у самој земаљи (у чему су се њене тежње поклапале са интересима америчких монополиста) и, с друге стране, да би помоћу тих снага заузела одговарајуће место међу империјалистичким земаљама и остварила своје агресивне планове. Природно је да се таква политика владајуће италијанске буржоазије мора одражавати на организацију италијанске војске, њен развој и њену војну доктрину.

Да би се могла добити права слика о садањим италијанским оружаним снагама, њиховим могућностима и развоју потребно је да се најпре укратко осврнемо на њихову организацију пре Другог светског рата, на њихово стање у рату и после капитулације.

До 1935 године сувоzemне снаге италијанске војске састојале су се од четири армије са 13 корпуса који су у свом саставу имали 31 пешадиску дивизију. Поред ових постојале су још следеће јединице: три брзе дивизије, четири више алпинске команде (јачине дивизије), дванаест берсаљерских пукова, један тенковски пук и дванаест коњичких пукова, који су делом улазили у састав брзих дивизија, а делом у састав корпуса. У свакој дивизији постојао је дивизиски артиљериски пук, а осим тога, било је дванаест корпусних, три брза, четири алпинска, десет армиских и пет ПА артиљериских пукова.

Од 1935 године фашистичка влада почиње са припремама за јачање армије. 1937 године у Генералштабу се расправљало питање преформирања дивизија тројног у дивизије двојног састава. Коначно, 1938 г. било је закључено да се од 30 пешадиских дивизија формира 45 дивизија двојног састава и одговарајући број артиљериских пукова, како би свака дивизија имала један артиљериски пук. Почетком 1939 године позвано је под оружје неколико годишта (1917, 1918 и 1919 у почетку, а 1914, 1915 и 1916 годиште на крају године). Ма-

ја 1940 године, у моменту ступања у рат, бројно стање италијанске армије достигло је један и по милион војника. За време трајања рата армија је нагло расла. Према писању америчке штампе из 1942 и 1943 године, италијанске сувоzemне снаге у 1942 години састојале су се из 75 дивизија, које су биле у саставу 27 корпуса и 11 армија. Дивизија нормалног састава имала је око 13.000 људи, док је бројно стање дивизија које су дејствовале у Африци износило по око 8.000 људи. Укупно бројно стање сувоземних снага, укључујући и фашистичку милицију, износило је око 2 милиона, а са флотом и територијалним јединицама близу 2,5 милиона људи, иако је број позваних достигао 4,5 милиона (због великих губитака тај се број свео на 2,5 милиона). У време ступања у рат фашистичка Италија располагала је са 265 јединица ратне морнарице у служби и 18 јединица у изградњи, са укупно 648.998 тона.

Италија је у току рата трпела огромне губитке у људству и материјалу. Пред капитулацију, септембра 1943 године, она је имала под оружјем 2.580.000 људи, од чега милион и 800 хиљада у сувоzemној војсци, 200.000 у морнарици, 250.000 у ваздухопловству и 300.000 људи у специјалној милицији. Коппене снаге састојале су се из 9 штабова армија и 20 штабова армиских корпуса, који су у свом саставу имали 66 дивизија (43 пешадиске, 12 обалске одбране, 3 алпинске, 4 моторизоване, 2 коњичке, 1 тенковску и 1 падобранску). Поред тога, постојало је 7 коњичких, 7 берсаљерских, 7 противавионских, 6 инжењерских, 1 жељезнички, 1 хемиски и 9 пукова артиљерије РВК. Ваздухопловство је располагало са 1250 авиона (315 бомбардера, 520 ловца, 220 извиђача и 200 хидроавиона). Према непровереним подацима Италија је у току рата изгубила 254 јединице ратне флоте, тако да јој је у моменту капитулације остало само 92 јединице (5 бојних бродова, 10 крстарица, 11 разарача, 22 торпиљарке, 20 корвета и 24 подморнице).

Међународна ситуација у половини 1943 године, као и јачање отпора широких народних маса против фашизма, упутили су реакционарне снаге. Те снаге сматрале су да ће спасти своје привилегије ако острани пропасти фашизам и ступе на страну Савезника. 3 септембра 1943 потписана је капитулација. Према условима капитулације Италија се обавезала да ступи у активну борбу против немачких окупаторских снага и да своју флоту и авијацију, ваздушне и поморске базе преда Савезницима на расположење. У делу Италије (север), окупи-

раном од Немаца, успостављен је фашистички режим и формирана републиканска фашистичка армија (од стране фашистичке милиције), али она није могла да игра неку важну улогу. После капитулације италијанска војска је разоружана од Англоамериканаца, НОВ и Немаца. Од војника који су се предали или били заробљени у Африци и на Сицилији (20.000) формирана је посебна групација, која је у саставу VIII британске армије вршила разне помоћне службе. Почетком 1945 године формирано је неколико дивизија, које су у саставу VIII британске армије (која их је снабдевала опремом и наоружањем) водиле борбу против Немаца у Северној Италији. Те дивизије су, по завршетку рата, постале језгро нове италијанске војске. Од осталих трупа, које нису биле у саставу VIII британске армије, формиране су радне јединице које су вршиле позадинске службе за рачун америчке и енглеске војске. Августа 1945 године целокупно бројно стање италијанске војске износило је 410.000 (300.000 у сувоzemној војсци, 80.000 у морнарици и 30.000 у ваздухопловству и ПА одбрани) и, поред тога, 65.000 карабинјера. Људство је било распоређено у 5 пешадиских дивизија, 3 дивизије унутрашње сигурности, 7 обезбеђивачко-радних дивизија, 11 самосталних обезбеђивачко-радних група и по другим службама. (Обезбеђивачко-радне дивизије и самосталне групе биле су формације привременог карактера које су употребљаване на разноврсним радовима у централном и јужном делу земље. Оне су расформиране почетком 1946 услед смањења бројног стања и реорганизације).

Мировним уговором оружане снаге Италије ограничене су на 185.000 људи, укључујући пограничну стражу, борбене јединице, командно и стручно особље, и на 65.000 карабинјера. Сав вишак који се налазио под оружјем требало је демобилисати у року од 6 месеци. Ваздухопловство (укључујући и поморско) могло је да располаже са 200 ловачких и извиђачких и 150 транспортних авиона, а морнарица са 2 бојна брода, 4 крстарице, 4 разарача, 16 торпиљарки и 20 корвета, као и с извесним бројем мањих и помоћних бродова потребних за чишћење мина. Укупни стандардни депласман ратних бродова (изузев бојне бродове), са бродовима у изградњи после њиховог спуштања у море, не би смео да пређе 67.500 тона, а изградња нових бродова не би смела да почне пре 1 јануара 1950 године, осим у случају када би било потребно да се замени нека изгубљена јединица (изузев бојног брода). Италијан-

ске оружане снаге могле су располагати највише са 200 тешких и средњих тенкова. Али таква ограничења нису онемогућила Италији да створи солидну базу за поновно успостављање снажне армије, јер постојање свих видова и родова војске, са извесном количином наоружања потребног за вршење обуке, претставља језгро нове Италијанске армије. Да би створили повољне услове за брзо и знатно повећање армије, када се за то укаже повољна ситуација, војни управљачи су постојећим оружаним снагама дали такву организациону форму која им то у потпуности може обезбедити.

Целокупна територија Италије подељена је на 11 војно-територијалних команди. У свом саставу команде имају разне дирекције, као: дирекцију артиљерије, моторизације, санитета, итд. и разне друге установе и складишта, тј. команде за све родове и службе које би у нормалним условима требало да има штаб корпуса или армије. Према систему организације оружаних снага Италије, мобилизациске припреме и чување ратне опреме врше тзв. „депо-и“. Код њих се налази језгро руководећег кадра и целокупно наоружање и опрема за јединице које се намеравају формирати. Пред Други светски рат Италија је имала 256 таквих депоа (101 пешадиски, 11 берсаљерских, 6 алпинских, 5 моторизованих, 12 коњичких, 93 артиљериска, 20 инжињерских и 8 аутомобилских, тј. онолико колико је било пукова мирнодопске војске). Данас, када је мирнодопски контингент знатно мањи од предратног, постоји 71 „депо“ (19 пешадиских, 15 артиљериских, 1 берсаљерски, 4 алпинска, 1 мотопешадиски, 2 коњичка, 11 аутомобилских, 5 инжињерских и 13 у центрима за обуку). Функције депоа предратног састава армије, који данас више не постоје услед постојећих ограничења по мировном уговору, преузели су постојећи депои. Тако, на пример, један депо пешадиског или артиљериског пука врши функцију пет, шест, а у неким случајевима и више депоа. Овим је обезбеђена мобилизациона евиденција и расподела људства са целокупне територије и на оне јединице које данас још не постоје, као и могућност сакупљања ратног материјала не само за властити, него и за оне пукове које намеравају формирати када ограничења више не буду претстављала препреку за јачање армије. На тај начин обезбеђена је организациона основа за даље јачање армије, бар до оног степена који је имала 1935 године.

Данас је дивизија највиша здружена јединица у италијанској армији. Њих има свега осам, које у свом саставу имају 17 пешадских и 13 артиљерских пукова, затим ПА и ПТ јединице и друге службе. Поред тога, постоји шест самосталних пешадских пукова, једна оклопна бригада, 2 коњичка мото-извиђачка пука, 4 алпинска пука и 14 разних артиљерских пукова (од којих један пољски, а остали ПА и ПТ пукови). Неке су дивизије још увек тројног састава, а већина их има по два артиљерска пука. Из изјава разних функционера у армији, а нарочито министра оружаних снага Расејарди-а, јасно се испољава намера италијанске владе да формира још неколико нових дивизија, наводно, без повреде ограничења које поставља мировни уговор. Ако се има у виду да постоји 23 пешадска, 4 алпинска, 1 оклопни и 2 коњичка мото-извиђачка пука, као и 14 пукова пољске артиљерије, онда, заиста, постоји организациона и материјална основа за формирање 12 до 14 дивизија двојног састава, које би у свом саставу имале по два пешадска и један артиљерски пук. Према томе, могло би да буде девет до десет пешадских, једна до две оклопне, једна до две алпинске и једна коњичка дивизија.

Упоредо са припремама за јачање копнених снага врше се припреме за повећање и модернизовање морнарице и ваздухопловства. Већ данас се, кроз говоре и чланке виших војних функционера, наглашава да ће изградња модерне флоте отпочети 1950 године. Такође се говори о производњи авиона са мотором на млазни погон, као и о повећању војног буџета за 40 милијарди лира. Из тога се види намера Италије да у што краћем року одбаци препреке које јој поставља мировни уговор и нагло повећа своје оружане снаге. Поред чисто организационих и материјалних припрема врши се и огромна пропаганда у циљу популарисања армије. Приређују се разне војне свечаности у част годишњице неког вида или рода војске и сл. На тим свечаностима, којима присуствују пред војних и представници државне управе, одликују се поједине заставе и учесници у протеклом рату, даје се помен палим, проглашују хероји, итд. Такве свечаности искористићавају војни и политички функционери да би у својим говорима истакли потребу поновног успостављања старе армије, подигли морал кадра и преодубили шовинистичка осећања која још увек постоје код једног дела Италијана.

Пред италијанским војним руководством стоји низ проблема од којих су најважнији: наоружање постојећих дивизија и оних које се намеравају формирати и изградња способног официјерског и подофицијерског кадра.

У току последњих година активирају се већи број старих војних школа. Сада има 19 војно-наставних установа у којима се обучава старешински кадар. Поред тога, веома често се организују курсеви и за разне специјалне родове и службе. То је било нужно због тога што се официјерски кадар већим делом састоји од официјера који су, углавном, за време рата стекли чинове и положаје, од којих већи део, нарочито нижих официјера, није прошао нормално школовање, већ је у току рата похађао разне курсеве и сл. Захваљујући свом држању после капитулације и учествовању у борбама са јединицама које су биле у саставу VIII енглеске армије, многи нижи официјери, приликом редукције официјера која је извршена 1946 године, остављени су у активној служби.

Да би обезбедило способан официјерски кадар за армију, руководство, с једне стране, тражи побољшање економског положаја официјера како би официјерски позив био привлачан за омладинце — интелектуалце који бирају занимање, а с друге стране, захтева да се реше питања резервних официјера и враћање у армију једног дела способнијих бивших фашистичких официјера који су своједобно били отстранjeni из војске. Но, и обука војника претставља веома важан и актуелан проблем за Италијанску армију, зато што једна њена класа обвезника, способних за служење у кадру, износи 250—300.000 младића, а према ограничењима мировног уговора она може годишње да обучава само око 120.000 обвезника, тј. мање од половине класе. Због тога је рок обуке, односно служења у кадру сведен само на годину дана, а то негативно утиче на квалитет обуке људства.

Без обзира на изнето, кадар не претставља препреку за формирање нових јединица. Крајем 1949 године Италијанска армија је имала око 500.000 после рата обучених војника, а то је довољно за формирање бар онолико дивизија колико је Италија имала 1935 године. Ако би се рок службе једне целе класе повећао на две године, онда за попуњу тих дивизија не би било потребно задржавати људство оних класа које су раније отслужиле кадровски рок. У том случају на отслужењу кадровског рока налазило би се сваке године преко

500.000 обвезника, што би сасвим задовољавало потребе формираних јединица. Поновним враћањем у службу једног дела отпуштених официра и активирањем извесног броја официра из резерве, могло би се решити и питање старешинског кадра.

Помањкање наоружања претставља најтежи проблем, јер је оно — поред ограничења из мировног уговора — главна сметња за формирање нових јединица. Постојеће јединице располажу, углавном, наоружањем енглеског, америчког и италијанског порекла. Оно је у већини случајева без резервних делова, а понекад и некомплетно (арт. оруђа без нишанских справа и сл.). Због тога је Италија на последњем састанку земаља учесница у Североатлантском пакту, који се одржао у Франкфурту, тражила наоружање не само за 5 пешадиских, 2 тенковске и 2 ваздухопловне дивизије које мисли формирати, него и за осам постојећих дивизија. Овде треба истаћи да војни кругови, као експоненти домаће крупне буржоазије, нису за то да Италијанска армија буде у потпуној и непрекидној зависности од америчког и страног наоружања. Домаћи индустријски магнати теже да активирају постојећу домаћу индустрију наоружања, која би, не само Италију, него и неке друге земље, чланице Атлантског пакта, снабдевала одређеном врстом наоружања. У ову сврху они и настоје да искористе помоћ коју САД треба да дају земљама учесницама пакта за наоружање, међу којима је и Италија. Фабрике наоружања, као: „Фиат“, „Ири“, „Саде“, „Алфа-Ромео“ „Бреда“ и друге, почеле су у последње време повећавати лабораториску активност. „Фиат“ усавршава постројења за производњу мотора за авионе и тенкове; „Бреда“ гради нову фабрику лаког аутоматског оружја, итд. Сличне појаве при-

према запажају се такође у хемиској ратној индустрији. У вези са овим карактеристично је да је фабрика „Фиат“ добила 21 милион долара за усавршавање својих постројења.

Међу разна питања која данас третира италијанска војна литература у погледу изградње армије, спадају и питања из војне доктрине. У том погледу постоје многа размимоилажења међу војним стручњацима, углавном, због: ограничења која поставља мировни уговор, утицаја Енглеза и Американца на састав, наоружање и обуку Италијанске армије, ратних искустава разних армија учесница у последњем рату, која Италијани теже да примене на своју армију, још нерешених проблема који имају и стратески значај (као питања колонија), итд. Углавном, данас се могу назрети три гледишта у погледу војне доктрине: једни заступају мишљење да треба у потпуности прихватити искуства САД и Енглеске, други су за то да та искуства допуне властитим искуствима, а трећи одбацују горња мишљења и траже да се властита искуства узму као основа, а да се користе и искуства свих армија које су узеле учешћа у Другом светском рату и да се примене на италијанске услове. Решење овог питања је у току; оно зависи од низа фактора од којих највише утицаја има зависност Италије од САД, односно, улога и место Италијанске армије у Североатлантском пакту.

Улога и задаци које ће Италијанска армија имати на основу Атлантског пакта несумњиво ће утицати не само на количину и врсту наоружања, него и на приоритет појединих видова и родова оружја.

Мајор Славко Валић